

(*Correctional Pedagogy*). Odessa. [in Ukrainian]. **4. Kuninets O.O.** (2019). Korektsiia rukhovoї sfery hlukhykh ditei molodshoho shkilnoho viku zasobamy ozdorovchoho turyzmu. *Extended abstract of Candidate's thesis (Correctional Pedagogy)*. Zaporizhzhia. [in Ukrainian]. **5. Pyptiuk P.F.** (2013). Korektsiia rukhovoї sfery v uchniv z vadamy slukhu zasobamy ozdorovchoho turyzmu. *Extended abstract of Candidate's thesis (Correctional Pedagogy)*. Kyiv [in Ukrainian]. **6. Podhaietskyi A.V.** (2011). Rozvytok adaptivnoi fizychnoi kultury v systemi navchannia ta vykhovannia ditei z vadamy zoru v Ukraini. *Extended abstract of Candidate's thesis (Correctional Pedagogy)*. Kyiv. [in Ukrainian]. **7. Romanenko A.V.** (1997). Vliyanie vneklassnykh zanyatiy po sportivnomu orientirovaniyu na korektsiyu poznavatelnoy deyatelnosti i dvigatelnoy sferyi gluhih detey. *Extended abstract of Candidate's thesis (Correctional Pedagogy)*. Zaporozhe [in Ukrainian]. **8. Iarymbash K.S.** (2005). Pedagogichni osnovy korektsii rukhovoї sfery slabozorykh pidlitkiv zasobamy plavannia. *Extended abstract of Candidate's thesis (Correctional Pedagogy)*. Kyiv. [in Ukrainian].

Дата відправлення статті 28.02.2020 р.

УДК 364.4:304-056.26

DOI 10.32626/2413-2578.2020-16.151-162

Т.А. Мартинюк

Martynyuk.t@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-9288-8179>

ПРИКЛАДНЕ ТА КОНЦЕПТУАЛЬНЕ РОЗУМІННЯ АНІМАЦІЇ В ПРОЦЕСІ СОЦІАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ МОЛОДІ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Відомості про автора: Мартинюк Тетяна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Уколі наукових інтересів: проблема соціальної інтеграції молоді з інвалідністю, застосування засобів соціокультурної анімації в роботі з особами з інвалідністю та відхиленнями у поведінці, профілактика поведінкових відхилень дітей та молоді. E-mail martynyuk.t@gmail.com

Contact: Tetiana Martyniuk, PhD of pedagogical sciences, associate professor of the department of social Work and Pedagogy of the Higher School, Lesya Ukrainka Eastern European National University. In the field of scientific interests: the problem of social integration of young people with disabilities,

using the socio-cultural animation in working with people with disabilities and behavioral deviations, prevention of behavioral deviations of children and youth.

Мартинюк Т.А. Прикладне та концептуальне розуміння анімації в процесі соціальної інтеграції молоді з інвалідністю. У статті з'ясовано, що соціокультурна анімація пропонує засоби налагодження соціальних зв'язків, порушених інвалідністю, за допомогою яких особи з інвалідністю сприймаються як повноправні громадяни.

Обґрунтовано, що анімаційна проблематика вже упродовж двох десятиліть активно розглядається у вітчизняній науці передусім як сфера практичної діяльності та активно розробляються різні напрями анімаційної діяльності, зокрема: теоретичні та практичні засади соціокультурної анімації.

Наголошено на широкому розумінні соціокультурної анімації, що охоплює триаду завдань які реалізуються паралельно і становлять невід'ємні елементи в змісті соціокультурної анімації в процесі соціальної інтеграції молоді з інвалідністю та вузькому (прикладному), як практичний напрям, вид, технологію діяльності відповідних інституцій та працівників.

Ключові слова: анімація, соціокультурна анімація, молодь з інвалідністю, соціальна інтеграція.

Мартынюк Т.А. Практическое и концептуальное понимание анимации в процессе социальной интеграции молодежи с инвалидностью. В статье установлено, что социокультурная анимация предлагает средства налаживания социальных связей, нарушенных инвалидностью, с помощью которых лица с инвалидностью воспринимаются как полноправные граждане.

Обосновано, что анимационная проблематика уже на протяжении двух десятилетий активно рассматривается в отечественной науке прежде всего как сфера практической деятельности и активно разрабатываются различные направления анимационной деятельности, в частности: теоретические и практические основы социокультурной анимации.

Отмечено на широком смысле социокультурной анимации, что охватывает триаду задач, которые реализуются параллельно и составляют неотъемлемые элементы в содержании социокультурной анимации в процессе социальной интеграции молодежи с инвалидностью и узком (прикладном), как практическое направление, вид, технологию деятельности соответствующих институтов и работников.

Ключевые слова: анимация, социокультурная анимация, молодежь с инвалидностью, социальная интеграция.

Martyniuk T. Applied and conceptual understanding of animation in the process of social integration of young people with disabilities. The article

substantiates the animation issues, that has been actively considered for two decades in the science first of all as a field of practice.

The author notes that in a wide range of different areas of animation there are no works where socio-cultural animation is considered as a holistic system. Due to the fact that the problems were mainly reduced to animation problems sporadically (at the time when the articles or abstracts of reports), it is probably known some of them with names that consider the disclosure of significantly more important than socially vulnerable categories of clients.

It is stated that in a wide sense, the concepts of "animation" and "socio-cultural animation" often act as tangents. It is emphasized that the content of the animation concerns personal and social changes, direction and support of young people with disabilities in their interaction, cooperation, social activity with other social groups. The author pays attention at socio-cultural animation strengthens the emphasis in terms of mobilizing the inner strength of young people for their creative and cultural self-expression, promotes their self-awareness as a member of society.

The triad of tasks that are implemented together and are integral elements in the content of socio-cultural animation in the process of social integration of young people with disabilities, which are traditionally educational, is characterized as social and cultural.

Animation is taking into consideration as a practical direction on working with young people with disabilities, type, technology of various institutions and professionals in the field of education, social work, culture, art, leisure, tourism in order to restore the psycho-emotional strength of young people with disabilities, their personal development and self-expression promoting their manifestation of social, creative, recreational activity, overcoming negative trends in life and successful social integration.

Key words: animation, socio-cultural animation, youth with disabilities, social integration.

Постановка проблеми. У сучасній науці вже не потребує аргументації положення, згідно з яким стан здоров'я людей, насамперед підлітків та молоді, серйозно впливає на їх соціальну активність у різних сферах життєдіяльності (освіта, побут, дозвілля, праця). Хвороби, травми, дефекти створюють особливу ситуацію розвитку особистості, оскільки у людини, особливо, яка набула інвалідність, змінюються умови життя, а, отже, змінюється і його якість, і стиль. Для молоді з інвалідністю можливість бути активним у виборі способу проведення вільного часу та задоволеність участю у такій діяльності є важливим чинником, що визначає загальну задоволеність життям і благополуччя. Завдання соціальної інтеграції молодих людей полягає в тому, щоб соціальні зв'язки, порушені інвалідністю, були налагоджено такими засобами, з допомогою яких вони почали сприйматися суспільством не лише як соціально-

незахищена група, не здатна до корисної суспільної діяльності, а як повноправні громадяни, посилено включені в життєдіяльність суспільства з урахуванням індивідуальних можливостей, здібностей та інтересів. Такі засоби пропонує соціокультурна анімація.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Анімаційна проблематика вже упродовж двох десятиліть активно розглядається у вітчизняній науці передусім як сфера практичної діяльності. Зокрема, аналіз літератури відповідного спрямування дозволив виокремити найбільш актуальні питання, яких торкаються вітчизняні дослідники: підготовка фахівців анімаційної діяльності за кордоном (В. Кірсанов, Л. Волик та ін.) та в Україні (Л. Волик, Т. Лесіна, О. Ковальчук, Н. Максимовська, А. Чернякова, А. Полянничко; практична анімаційна робота/діяльність, здебільшого у сфері освіти та соціальної роботи (Т. Лесіна, О. Благій, О. Андрєєва, Н. Максимовська); анімаційний підхід у соціально-педагогічній діяльності (Н. Максимовська та ін.); управління у сфері анімації (Г. Вороніна, І. Воронін, О. Кравець, Ю. Федотова та ін.).

Тобто, починаючи із 2000 р., питання анімації є предметом дослідження українських вчених різних галузей знань. Однак важливо зауважити, що за такого широкого переліку різних напрямів анімаційної діяльності відсутні праці, де соціокультурна анімація розглядається як цілісна система. В основному до анімаційної проблематики вчені звертаються епізодично (у формі статей чи тез доповідей), при цьому лише окремі з названих праць передбачають розкриття сутності анімаційної діяльності із соціально-незахищеними категоріями клієнтів.

Також ми виявили лише кілька статей, які за своїм змістом стосуються реабілітації осіб з інвалідністю засобами анімації (С. Суханова, В. Любота, О. Анищенко, Л. Пасічняк, І. Щурик), а також працю колективу авторів В. Люботи, С. Солопай, Н. Біланик, В. Пшенічної «Інтегрований театр для молоді з розумовою відсталістю», хоча самі автори здебільшого не оперують поняттям соціокультурної анімації. Дотичними до досліджуваної проблематики можна назвати дисертації О. Молчан «Соціально-культурна реабілітація інвалідів юнацького віку в умовах дозвілля», О. Базилевської «Формування соціокультурної компетентності в учнів з порушенням слуху засобами образотворчого мистецтва» та А. Хіля «Виховання у дітей з функціональними обмеженнями ціннісного ставлення до життя засобами арт-терапії», хоча у цих працях мова йде швидше про окремі засоби соціокультурної анімації, однак без звернення до принципових її засад як суспільного підходу.

Це підтверджує наше припущення про гостру необхідність теоретичної розробки та практичного впровадження соціокультурної анімації в роботу з вказаною категорією клієнтів задля забезпечення ефективного процесу їх соціальної інтеграції.

З огляду на це **метою** нашої публікації є аналіз концептуальних та прикладних позицій соціокультурної анімації та висвітлення її авторського розуміння у контексті соціальної інтеграції молоді з інвалідністю.

Виклад основного матеріалу. Так, термін «анімація» (лат. *animo*, франц. *animation* – анімація, збудження, одухотворення, оживлення) набув поширення у 60-х роках ХХ століття у Франції для позначення процесів «соціальних змін і змін у суспільній свідомості», а також «моделі соціального втручання з дітьми, молодими людьми, сім'ями, літніми людьми, а також з людьми, що перебувають у скрутному становищі або в ситуаціях інвалідності» [7, с.203].

У сучасних зарубіжних дослідженнях, як вказує П. Мулінер, простежується тенденція розуміти анімацію, з огляду на багатозначність етимології самого слова, у більш різноманітному значенні (хоча провідна ідея «оживлення» зберігається): а) «анімація» як стан («*animated meet*» – жвава зустріч); б) «анімація» як «дія на» об'єкт через людину або групу, щоб дати йому життя, спрямувати його або перетворити його первісний стан («*animating*» a class in school, a meeting, party etc.» – «пожвавлення» уроку в школі, зборів, вечірки тощо); в) «анімація» як «продукт, досягнення, результат» («*animation*» – буквально «подія» – рекламна акція, фестиваль, концерт в історичних місцях і под.); г) «анімація» як активний метод навчання в процесі групової динаміки (як от, «*musical animation*» – музична анімація = музична імпровізація, спільне музикування тощо); д) «анімація» як низка практик або інститутів (форма впливу на суспільство зі своїми характеристиками, життям, персоналом і змістом, прагнення демократизувати культуру, зробити людей більш вільними і обізнаними) [8, с.25-28]. Саме в останньому значенні анімація часто розуміється як еквівалент культурної або соціокультурної анімації, особливо, коли мова йде про сучасну анімацію у Франції, де вона поєднує культурний («мистецтво – масам»), соціокультурний («масова просвіта») та соціальний аспекти (сприяння самовираженню соціальних аутсайдерів), відрізняючись не стільки за своїм змістом, скільки за відповідними закладами та фахівцями, що забезпечують ці аспекти.

Щодо вітчизняних та російських учених, на праці яких ми теж спираємося, то у їхніх дослідженнях анімація не має такої багатозначності, а її форми прояву зосереджені здебільшого в освітній та соціально-культурній сферах. Сам же термін використовується у вузькому та широкому значенні. Спираючись на праці Н. Максимовської ми можемо констатувати, що у широкому розумінні анімація охоплює світоглядний потенціал, соціокультурні явища та соціально спрямовану діяльність, пов'язану з «гуманізацією соціального життя, створенням механізму самостимулювання соціальних суб'єктів до активного соціального буття в межах соціокультурного простору»; активізацію, каталізацію чи

фасилітацію «соціальних суб'єктів на соціальне вдосконалення та позитивні перетворення» [3, с.255].

Означені положення дуже важливі та принципові у процесі соціальної інтеграції молоді з інвалідністю, адже визначають його двосторонність: з одного боку, суспільство, що приймає ідеї соціокультурної анімації, орієнтується на посилення особистісно-орієнтованого підходу в розумінні проблем інвалідності на противагу домінуючій медико-соціальній моделі (що, звісно, не скасовує їх право на соціальну підтримку та соціальний захист), зміцнення впевненості молодих людей у своїй суспільній значущості через соціально-культурну активність та творчу діяльність; з іншого боку, через соціокультурну анімацію молода людина з інвалідністю набуває суб'єктності, як «особистісної самостійності», «особистісної цілісності», «активної залученості в процесі прийняття рішень».

Якщо проаналізувати поширені в науці підходи до соціокультурної анімації, то можна констатувати, що вони значною мірою відображають саме базовий, фундаментальний, методологічний характер, закладений у феномені анімації, представленому у її широкому розумінні. У такому широкому розумінні анімація дотична до соціокультурної анімації, про яку Л. Тарасов говорить, як про гуманістичний суспільно-педагогічний рух (як сукупність соціально-культурних практик, об'єднаних духовно-моральними цінностями і загальними характеристиками діяльності), в основі якого лежить самоорганізуюча вільна діяльність людей у сфері дозвілля, спрямована на самореалізацію особистості та духовне оздоровлення суспільства [5, с.126].

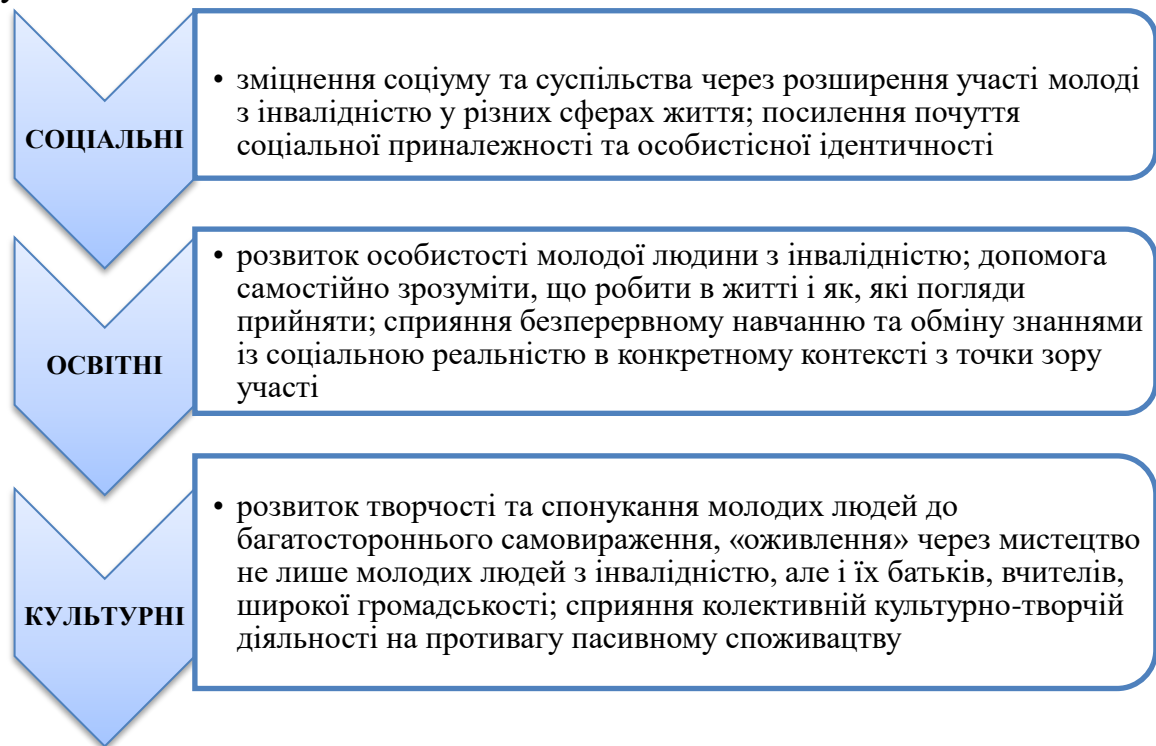
У вітчизняну науку термін «соціокультурна анімація» прийшов передусім через дисертаційне дослідження Є. Мамбекова, в якому вчений, аналізуючи анімаційну модель організації дозвілля у Франції, розглядає соціокультурну анімацію, як «частину культурної і виховної системи суспільства»; як «сукупність елементів (установи, державні органи, організації, добровільні асоціації, аніматори, аудиторія), що перебувають у постійних відносинах; як сукупність занять, видів діяльності та відносин, що відповідають інтересам, проявам особистості в її культурному житті та особливо чітко в її вільний час; як своєрідну соціально-педагогічну систему, в якій провідну роль відіграють аніматори, професійні або добровільні, котрі володіють спеціальною підготовкою і використовують, як правило, методи активної педагогіки» [4, с.6-7]. Таке визначення об'єднує кілька аспектів анімації – концептуальний (в рамках чого?), організаційний (де?), процесуальний (у який спосіб?), об'єктний (хто?) тощо. Можна також сказати, що, оскільки Є. Мамбеков досліджував зарубіжний досвід, то в наведеному визначенні чітко простежується та багатозначність анімації, про яку ми писали вище, цитуючи П. Мулінера [8], яка, однак, поки що не представлена у вітчизняній практиці.

Спираючись на дослідження згаданих вище науковців, можна констатувати, що в широкому розумінні поняття «анімація» та «соціокультурна анімація» часто виступають як дотичні, що простежується в працях як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників. Окрім того, у визначеному контексті змістове наповнення анімації стосується особистісних та суспільних змін, спрямування та підтримки молоді з інвалідністю у її взаємодії, співпраці, громадській активності з іншими соціальними групами, підсилює акценти з погляду мобілізації внутрішніх сил молодих людей задля їх творчого й культурного самовираження, сприяє їх усвідомленню себе як члена суспільства.

У процесі дослідження ми переконалися, що саме Л. Тарасов [5] звертає увагу на понятійну неоднозначність, що простежується щодо вказаних термінів. Він пропонує вивчати проблему на міждисциплінарному рівні. У такому розумінні поняття «анімація» буде найширшим, родовим щодо інших та вживатиметься в значенні «одухотворення», «спрямування до духовного» (за Л. Тарасовим [5]), а також «наповнення силою», «мотивація до дії», «вживання заходів і зусиль для чогось», «наповнення щастям і дією життя людей» тощо. З огляду на це анімація буде сутнісною складовою і терміну «соціокультурна анімація», який характеризує саме явище у всій його складності та міждисциплінарності, як синкретичне злиття різних видів соціальної й культурної діяльності.

У широкому розумінні соціокультурна анімація охоплює тріаду завдань (рис.1, авторська адаптація за А. Дудовою, Л. Куркі, М. Фоссом), які реалізуються паралельно і становлять невід'ємні елементи в змісті соціокультурної анімації в процесі соціальної інтеграції молоді з інвалідністю. Звісно, що можна говорити про більш детальну диференціацію завдань СКА щодо роботи з молодими людьми з інвалідністю (корекційні, реабілітаційні тощо). Водночас ми вважаємо, що визначені завдання повинні співвідноситися, передусім, з основними сферами застосування СКА, якими традиційно є освітня, соціальна та культурна. Через них та з допомогою ресурсів, закладених у кожній сфері діяльності, соціокультурна анімація як суспільний підхід допоможе актуалізувати, транслювати, втілювати ідеї участі молоді з інвалідністю у процесі змін, ідеї усвідомленої активності в освоєні ресурсів мовних, художніх (музика, театр і под.), інституційних (музеї, бібліотеки і т. ін.) тощо засобів; ідеї тісного взаємозв'язку доступності соціокультурного середовища та ролі діяльності самих людей у його перетворенні; ідеї рівності представлення молоді (незважаючи на стан її здоров'я) у всіх сферах життєдіяльності та, передусім, у соціокультурній, за умови готовності самих молодих людей з інвалідністю не лише брати участь у різних видах анімаційної діяльності (театральній, музичній тощо), але й

використовувати таку діяльність для презентації своїх потреб та інтересів у суспільстві.

Рисунок 1. Тріада завдань соціокультурної анімації в процесі соціальної інтеграції молоді з інвалідністю

Підсумовуючи вище означені думки й положення, можна констатувати, що в широкому (концептуальному) розумінні анімація молоді з інвалідністю тотожна до соціокультурної анімації та є своєрідним суспільним підходом, який визнає соціальну активність (самодіяльно-творчу, комунікативну, соціально-культурну тощо) молодих людей домінуючою та визначальною: 1) у зміні їхнього життя, наданні йому сенсу, мети, змістового наповнення (анімація як «оживлення» установок, інтересів, бажань молоді з інвалідністю; розкриття позитивних якостей молодої людини, її багатства і внутрішнього потенціалу); 2) в оптимізації соціокультурного середовища як у напрямі його доступності (анімація як ініціація змін у середовищі, як його перетворення, реконструювання), так і в напрямі посилення соціалізуючого, розвивального та підтримуючого впливу на молодь з інвалідністю, формуванні толерантного ставлення, прийняття їхніх рівних прав з урахуванням індивідуальних можливостей та міри втрати здоров'я; 3) в оптимізації взаємодії з оточуючими – рідними, близькими, однолітками, у тому числі й здоровими (анімація як пожвавлення, полегшення та оздоровлення міжособистісних та міжгрупових відносин; анімація як оновлення соціальних уявлень оточуючих про інвалідність, надання їм нового змісту); 4) у вільному творчому самовиявленні, самовираженні та самоствердженні (анімація життя як зміна соціального статусу молодих людей з інвалідністю, пошук ними нових шляхів самореалізації, вивільнення здібностей тощо).

Щодо вузького розуміння феномену анімації, то аналіз психолого-педагогічних та соціально-педагогічних джерел дозволив виявити три напрями досліджень:

1. Анімація як організація дозвілля, зокрема, як діяльність соціальних груп та окремих індивідів щодо організації дозвілля, в тому числі й з метою подолання соціального та культурного відчуження. Дотичним до такого розуміння є розгляд анімації як напряму в туризмі, метою якого є ширше залучення клієнтів. Тут акцент робиться на розробці та впровадженні культурно-масових заходів (концертів, акцій тощо) і спеціальних програм проведення вільного часу (у туристичних комплексах, готелях, на корпоративних чи спортивних заходах, дитячих святах тощо).

2. Анімація як технологія особистісного та соціального розвитку, як свідомо діяльність, спрямована на «спонукання прихованого потенціалу певного індивіда, групи, громад та створення умов для більш повної реалізації різнобічних можливостей людини» [1, с.49]; як «реалізація духовних потреб особистості»; як створення умов «для виникнення та розкриття людських здібностей і потреб, для нових можливостей і способів використання в нових умовах життя, тобто підвищення так званої «якості життя». У такому контексті ряд авторів розкриває потенціал різноманітних фестивалів творчості, інтегрованих театрів, інва-студій, мистецько-терапевтичних центрів, де провідне значення мають групові та індивідуальні форми прилучення молоді з інвалідністю до мистецтва, відвідування закладів культури (музеїв, бібліотек тощо), використання арт-терапевтичних засобів задля оптимізації психоемоційного стану.

3. Анімація як напрям соціально-педагогічної діяльності спеціаліста, спрямованої на реалізацію фахово обґрунтованих дій з метою оздоровлення соціального клімату певного середовища, створення атмосфери креативності, сприяння інтеграції людей у соціокультурний простір через залучення їх до просоціальної діяльності. У руслі цього напряму вчені розробляють як проблеми соціально-виховної та профілактичної роботи з молоддю, так і питання підготовки фахівців до анімаційної діяльності у сфері соціальної роботи, сфері культури та освіти. Водночас щодо молоді з інвалідністю, то це питання не представлено ще достатньою мірою в науковій літературі, оскільки, на нашу думку, перебуває на перетині наук. Описуючи такого фахівця-аніматора потрібно відобразити не лише зміст анімаційної діяльності, але й специфіку роботи з даною категорією клієнтів, реабілітаційний аспект.

4. Анімація як особливий вид соціально-культурної діяльності, пов'язаний із попередженням дезінтеграції соціально незахищених верств населення. Цей напрям був актуалізований у науці у 2000 р. М. Ярошенком, який, спираючись на ідеї французьких дослідників (зокрема, Р. Лабурі), запропонував розглядати анімацію як особливий вид соціально-культурної діяльності громадських груп і окремих індивідів, що

ґрунтується на сучасних технологіях (соціальних, педагогічних, психологічних, реабілітаційних, культуротворчих та ін.) та забезпечує подолання соціального та культурного відчуження [6, с. 20]. Таку позицію підтримують також ряд учених, додаючи також, що анімація як вид соціально-культурної діяльності «запобігає явищам стагнації, відчуження особистості в культурі суспільства, у структурі суспільних відносин» [2, с.63].

Останній напрям, з одного боку, спрямовує дослідників зосереджувати свою увагу саме на соціально незахищених верствах населення – людях з інвалідністю, літніх людях, переселенцях, мігрантах та ін. З іншого боку, засоби й заходи, які досліджуються в його руслі, роблять його дотичним до перших двох напрямів. Адже в рамках соціально-культурної діяльності вчені розробляють і питання про культурно-дозвілєву діяльність на базі санаторіїв, спеціалізованих шкіл, соціальних центрів тощо з урахуванням потреб молоді з інвалідністю, і про роботу клубів за інтересами, кінотерапію тощо. У цьому ж аспекті розкривається потенціал різноманітних фестивалів творчості, інтегрованих театрів, інва-студій, мистецько-терапевтичних центрів, відвідування закладів культури (музеїв, бібліотек тощо), використання арт-терапевтичних засобів, де провідне значення в реабілітації та інтеграції молоді з інвалідністю надається груповим та індивідуальним формам спілкування з мистецтвом.

Висновки. Нами було проаналізовано концептуальні та прикладні позицій соціокультурної анімації та визначено, що у широкому розумінні соціокультурна анімація охоплює тріаду завдань, які реалізуються паралельно і становлять невід’ємні елементи в змісті соціокультурної анімації в процесі соціальної інтеграції молоді з інвалідністю, а також співвідносяться з основними сферами застосування СКА, якими традиційно є освітня, соціальна та культурна.

У визначеному контексті змістове наповнення анімації стосується особистісних та суспільних змін, спрямування та підтримки молоді з інвалідністю у її взаємодії, співпраці, громадській активності з іншими соціальними групами, підсилює акценти з погляду мобілізації внутрішніх сил молодих людей задля їх творчого й культурного самовираження, сприяє їх усвідомленню себе як члена суспільства.

У вузькому (прикладному) розумінні анімацію щодо роботи з молоддю з інвалідністю можна розглядати як практичний напрям, вид, технологію діяльності різних інституцій та фахівців у сфері освіти, соціальної роботи, культури, мистецтва, дозвілля, туризму з метою відновлення психоемоційних сил молодих людей з інвалідністю, їх особистісного розвитку та самовираження, сприяння прояву ними соціальної, творчої, рекреаційної активності, подоланню негативних тенденцій у житті та успішній соціальній інтеграції.

Підсумовуючи вище означені положення, хочемо підкреслити, що в Україні в рамках організації реабілітаційної, інтеграційної, терапевтичної, корекційної тощо роботи з молоддю з інвалідністю накопичився певний цінний досвід практичної роботи з цією категорією клієнтів. Водночас, на чому ми наголошували й раніше, хоча й у багатьох працях йде мова про анімацію та соціокультурну анімацію, анімаційну діяльність, по-перше, немає чітко обґрунтованого використання визначених понять (що ми спробували представити вище), по-друге, жоден автор, що розглядає можливості використання інтеграційного потенціалу культури й мистецтва, не розкрив сутність анімаційного підходу в контексті роботи з молоддю з інвалідністю.

Бібліографія

1. Зоська Я.В. (2015). Соціальна анімація як соціальна технологія сприяння реалізації особистісного потенціалу молоді на ринку праці. *Ринок праці та зайнятість населення*, 2, 48-51; **2. Киселева Т.Г.** (2004). Социально-культурная деятельность. М.: МГУКИ 539 с.; **3. Максимовська Н.О.** Активізація соціально-виховного потенціалу регіонального соціокультурного простору в процесі анімаційної діяльності. *Вісник Харківської державної академії культури*. 37. 249-260; **4. Мамбеков Е.Б.** (1992). Организация досуга во Франции: анимационная модель. *Автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.05*. Санкт-Петербург; **5. Тарасов Л.В.** (2011). О системе фундаментальных терминов социокультурной анимации в российской педагогической науке. *Вестник МГУКИ.*, 5, 124-129; **6. Ярошенко, Н.Н.** (2000). Социально-культурная анимация, 109; **7. Kalcheva A.** (2016). Theoretical and Historical Aspects of Socio-Cultural Animation. *Trakia Journal of Sciences*, 3, 203-206. 8. Moulinier P. (1980). The Training of cultural animators. Cultural development: documentary dossier. *Développement culturel: dossier documentaire; Desarrollo cultural: expediente documental 18–19 UNESCO document*. 139 p.

References

1. Jaroshenko N.N. (2000). Socio-cultural animation:: Ucheb. Posobie. М. : Mosk. gos. un-t kul'tury i iskusstv, 109. [in Russian]; **2. Kalcheva A.** (2016). Theoretical and Historical Aspects of Socio-Cultural Animation. *Trakia Journal of Sciences*, 3, 203-206. <http://www.uni-sz.bg/tsj/Vol.14,%20N%203,%202016/A.Kal4eva.pdf>; **3. Kiseleva T.G.** (2004). Social'no-kul'turnaja dejatel'nost'. М.: МГУКИ; 539. [in Russian]; **4. Maksymovska N.O.** Activation of the social and educational potential of regional socio-cultural space in the process of animation activities. *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii kultury*. 37, 249-260; http://nbuv.gov.ua/UJRN/hak_2012_37_28. [in Ukrainian]; **5. Mambekov E.B.** (1992). Organizacija dosuga vo Francii: animacionnaja model'. *Avtoref. dis. ... kand. ped. nauk : 13.00.05*. Sankt-Peterburg. [in Russian]; **6. Moulinier P.** (1980). The Training of cultural animators. Cultural development: documentary

dossier. Développement culturel: dossier documentaire; Desarrollo cultural: expediente documental 18–19 UNESCO document. 139 p.

http://unesdoc.unesco.org/Ulis/cgibin/ulis.pl?catno=42694&set=0056205511_1_262&gp=0&lin=1&ll=4. **7. Tarasov L.V.** (2011). O sisteme fundamental'nyh terminov sociokul'turnoj animacii v rossijskoj pedagogicheskoy nauke. Vestnik MGUKI., 5, 124-129; <http://cyberleninka.ru/article/n/o-sisteme-fundamentalnyh-terminov-sotsiokulturnoy-animatsii-v-rossiyskoy-pedagogicheskoy-nauke> [in Russian]; **8. Zoska Ya.V.** (2015). Social animation as a social technology to promote the realization of the personal potential of young people in the labor market, 2, 48-51; http://nbuv.gov.ua/UJRN/rpzn_2015_2_1249. [in Ukrainian].

Дата відправлення статті 28.02.2020 р.

УДК 342.7:376-056.313(477)

DOI 10.32626/2413-2578.2020-16.162-175

О.Г. Маруда

olha.maruda@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-1372-8394>

ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОПОМОГИ ДОРΟΣЛИМ ІЗ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ В ДАНІЇ

Відомості про автора: **Маруда Ольга**, аспірант кафедри психокорекційної педагогіки факультету спеціальної та інклюзивної освіти Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, Київ, Україна. У колі наукових інтересів: проблема надання корекційно-педагогічної допомоги дорослим з інтелектуальними порушеннями в Україні та європейських країнах, правове забезпечення такої допомоги, психолого-педагогічна та корекційно-реабілітаційна спрямованість систем надання послуг. E-mail: olha.maruda@gmail.com

Contact: Maruda Olha, postgraduate student of the department of psycho-correctional pedagogy of the faculty of special and inclusive education of the Dragomanov National Pedagogical University, Kiev, Ukraine. Academic interests: provision of correctional pedagogical support to the persons with intellectual disabilities in Ukraine and European countries, legal provision of such support, psychological, pedagogical and correctional-rehabilitation orientation of service delivery systems. E-mail: olha.maruda@gmail.com